

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

Кафедра адміністративного, цивільного та господарського права і процесу

СИЛАБУС

**навчального курсу «Актуальні проблеми адміністративного права»
спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»
форма навчання: денна**

Кредити та кількість годин:	4 кредити ECTS; години: 16 лекційних, 24 практичних та 80 самостійна робота.
--------------------------------	---

Чернігів – 2019

Анотація курсу

На сучасному етапі розвитку суспільства адміністративне право є однією з провідних галузей публічного права, нормами якого регулюються суспільні відносини, що виникають у сфері державного управління в процесі здійснення виконавчої і розпорядчої діяльності органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, а також у процесі здійснення внутрішньо-організаційної діяльності іншими державними органами.

Адміністративне право є однією з галузей правової науки, а також однією з фундаментальних юридичних дисциплін, яка передбачає вивчення загальних закономірностей адміністративно-правового регулювання суспільних відносин, науково обґрунтованих рекомендацій і пропозицій, спрямованих на зміну, вдосконалення адміністративно-правових норм і, насамперед, на підвищення їх ефективності. Детальне вивчення та глибоке осмислення адміністративного права дає можливість розуміти мету, сутність та завдання сучасного вітчизняного державного управління, особливості його функціонування, механізм оптимізації та інше.

Навчальна дисципліна «Актуальні проблеми адміністративного права» поглиблює знання студентів (слухачів) з питань матеріального і процесуального адміністративного права – його основних інститутів, категорій, актуальних проблем і напрямків розвитку. Отримані в результаті вивчення навчальної дисципліни «Актуальні проблеми адміністративного права» знання, вміння і навички є важливою складовою частиною професійної підготовки магістранта, який повинен володіти: здатністю співвідносити норми адміністративного права з нормами інших галузей права, виявляти адміністративно-правові норми, які не відповідають нормам вищої юридичної сили; застосовувати адміністративно-правові норми на практиці; тлумачити норми адміністративного права з урахуванням базових загально-і галузевих принципів; здатністю керуватися адміністративно цінностями в зміцненні законності державного управління; вміти виявляти і усувати причини та умови, що сприяють вчиненню правопорушень, в тому числі корупційних.

Ця дисципліна тісно переплітається з теорією держави і права, конституційним правом, трудовим правом, кримінальним правом та іншими дисциплінами. Знання, отримані під час вивчення таких дисциплін як «Історія держави і права», «Теорія держави і права», «Конституційне право України» слугують основою для вирішення питань Загальної та Особливої частин адміністративного права, що, в свою чергу, сприяє подальшому ознайомленню з широким діапазоном суспільних відносин управлінського характеру, насамперед у сфері функціонування виконавчої влади, а також у сфері забезпечення прав і інтересів громадян та інших суб'єктів права.

Мета курсу

Мета викладання дисципліни «Актуальні проблеми права» полягає: 1) в підготовці магістрів до правотворчої, правозастосовчої, експертноконсультаційної, організаційно-управлінської, науково-дослідної, педагогічної професійної діяльності; 2) в орієнтації слухачів на комплексне, послідовне і критичне вивчення адміністративно-правових норм і адміністративно-правових інститутів, а також їх взаємодії з іншими галузями права.

Організація навчання

Тематичний план

№	Назва теми	Всього годин	Лекції	Семінари	Практичні заняття	Самостійна робота
Розділ 1. Теоретичні основи курсу						
1	Сучасний стан та проблеми розвитку адміністративного права України, як галузі публічного права	15	2	-	2	11
2	Поняття і характеристика адміністративних правовідносин	15	2		2	11

Розділ 2. Проблеми регулювання і діяльності публічної служби та публічної адміністрації.						
3	Правові проблеми удосконалення організації та діяльності публічної адміністрації.	15	2		2	11
4	Проблеми правового регулювання публічної служби в Україні	15	2		2	11
Розділ 3. Державне управління та державна служба.						
5	Актуальні проблеми адміністративного права у реформуванні державного управління	14	2		4	8
6	Державна служба в органах виконавчої влади: зміст і стратегія реформування	16	2		4	10
Розділ 4. Адміністративна відповідальність						
7.	Адміністративна відповідальність: проблеми теорії і практики	16	2		4	10
8.	Оновлення інституту відповідальності у сфері адміністративно-правового регулювання	14	2		4	8
Всього годин за курсом		120	16	-	24	80

Завдання до практичних занять

Практичні заняття

Підготовка до практичного заняття передбачає опрацювання матеріалів (текстів) необхідних для успішного виконання практичних завдань. Отже, ваші бали залежать від вашої попередньої підготовки.

Тема 1. Сучасний стан та проблеми розвитку адміністративного права України, як галузі публічного права

Питання для підготовки:

- 1.Адміністративне право у юридично-галузевій класифікації
- 2.Актуальні питання адміністративного права на сучасному етапі розвитку науки адміністративного права
- 3.Історія становлення адміністративного права
4. Проблеми визначення предмету правового регулювання адміністративного права
5. Збагачення змісту предмету адміністративного права
- 6.Розвиток методу адміністративного права
- 7.Поняття принципів сучасного адміністративного права України.
- 8.Зміст поділу адміністративного права на загальну та особливу частину та його основні недоліки.
- 9.Система сучасного адміністративного права України
10. Джерела та систематизація адміністративного законодавства України

Кейс-завдання:

- 1) З наведених прикладів виберіть відносини, що регулюються адміністративним правом:
 - надходження на військову службу за контрактом;
 - реєстрація в якості фізичної особи підприємця;
 - придбання автомобіля і реєстрація у сервісних центрах МВС;
 - укладення шлюбу;

- передача державного майна в оперативне управління;
- вибори Президента України.

2) Дайте визначення внутріорганізаційних відносин, що є предметом адміністративного права (адміністративно-правового регулювання). Які їх характерні ознаки та особливості?

3) Наведіть два-три приклади внутрішньоорганізаційні відносин стосовно діяльності Офісу Президента України, Уряду України, місцевих органів виконавчої влади.

4) В системі адміністративного права як галузі права та навчальної дисципліни виділяють Загальну, Особливу і іноді Спеціальну частини. Вкажіть, які ознаки (Критерії) покладені в основу такого поділу. Визначте, до якої частини відносяться норми, що містяться в наступних нормативних правових актах: Кодекс України про адміністративні правопорушення, ЗУ «Про вищу освіту», ЗУ «Про державну службу».

5) На основі декількох (на вибір) нормативних правових актів адміністративного законодавства, прийнятих за останні 2 роки, виявіть тенденції розвитку адміністративного права.

Контрольні питання

1. Адміністративне право як:
 - Галузь права.
 - Галузь законодавства.
 - Галузь юридичної науки.
 - Навчальна дисциплін.
2. Поняття адміністративного права
3. Поява перших адміністративних норм
4. Перехід від поліцейського до адміністративного права
5. Становлення адміністративного права в Україні
6. Сучасний етап розвитку адміністративного права в Україні
7. Предмет адміністративного права
8. Коло суб'єктів адміністративного права
9. Формування груп суспільних відносин що входять до предмета адміністративного права
10. Метод адміністративного права
11. Трансформації методу адміністративного права

Завдання для самостійної роботи (теми рефератів або есе, або презентації тощо)

1. Оновлення суспільного призначення адміністративного права на засадах Конституції України.
2. Обґрунтування необхідності уточнення предмета адміністративного права.
3. Предмет адміністративного права та його обумовленість змінами в Українському суспільстві.
4. Нові складові предмету адміністративного права.
5. Оновлення методу адміністративного права.
6. Відмежування методів адміністративно-правового регулювання та методів діяльності публічної адміністрації.
7. Нові погляди на способи адміністративно-правового регулювання управлінських відносин.
8. Обґрунтування поділу адміністративного права за принципом інституційності.
9. Форми і тенденції систематизації адміністративного законодавства
10. Адміністративна юстиція – новий інститут адміністративного права.

Література: основна № 1-9; допоміжна № 2, 4, 3, 5, 7, 10, 18, 22, 27, 32.

Тема 2. Поняття і характеристика адміністративних правовідносин

Питання, винесені для розгляду на практичному занятті:

1. Поняття та види адміністративно-правових відносин
2. Ознаки адміністративно-правових відносин
3. Структура адміністративно-правових відносин
4. Зміст адміністративно-правових відносин
5. Класифікація адміністративно-правових відносин
6. Адміністративно-правові відносини та юридичні факти
7. Підстави виникнення, зміни і припинення адміністративних правовідносин.

Кейс-завдання:

Назвіть види адміністративно-правових відносин. Наведіть приклади вертикальних і горизонтальних, матеріальних і процесуальних адміністративних правовідносин і покажіть, в чому їх відмінність.

Може виникнути адміністративне правовідношення на основі заборонної норми адміністративного права?

Як слід розуміти «вертикальність» і «горизонтальність» адміністративні правовідносин? Наведіть приклади.

Яке співвідношення адміністративно-правової норми та адміністративного правовідношення?

Назвіть різні види об'єктів адміністративно-правових відносин. Даний вами перелік об'єктів проілюструйте прикладами.

Назвіть юридичні факти, що породжують адміністративно-правові відносини. Названі вами різновиди юридичних фактів проілюструйте конкретними прикладами породжуваних ними адміністративно-правових відносин.

Який порядок організації проведення мітингів, вуличних походів, демонстрацій і пікетування встановлено чинним законодавством?

Розумкова і Хитрова 25 травня вирішили організувати у себе в місті мітинг 1 червня, в День захисту дітей, з приводу нестачі місць в дитячих садах. Мітинг відбувся. На мітингу критикували уряд за проведену політику, так як проблема нестачі місць у дитячих садах має вирішуватися не в одному місті, а комплексно, на регіональному рівні. До організаторів мітингу неодноразово підходили працівники поліції з вимогою припинити несанкціонований мітинг, однак вони не реагували на це.

Через дві години силами співробітників поліції мітинг був припинений, а його організатори доставлені у відділення поліції. Капітан поліції Зверев склав протокол про адміністративне правопорушення, вчинене Розумковою і Хитровою, і піддав їх адміністративному покаранню - арешту на 15 діб за порушення порядку організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій. та опір працівникам поліції.

Оцініть законність дій учасників даної справи.

Студент технікуму Мичків 17 квітня отримав запрошення з Австрії від двоюрідного брата і почав оформляти документи для виїзду за кордон. 25 квітня Мичків отримав повістку в військкомат про призов на строкову службу в Збройні Сили України.

Мичків показав у військкоматі запрошення і попросив відстрочку. Однак начальник райвійськкомату не тільки не надав відстрочку, але і заборонив виїзд за кордон.

Чи правий начальник райвійськкомату?

Кейс-завдання:

Даючи характеристику адміністративно-правових відносин, студент сказав:

«Один із суб'єктів наділений адміністративно-владними повноваженнями, вони носять вольовий характер, виникають на основі адміністративного права, суперечки між сторонами дозволяються в адміністративному порядку, за порушення своїх обов'язків винний несе відповідальність перед державою».

Які помилки і неточності допущені у відповіді?

Міністерство охорони здоров'я України і Міністерство освіти і науки України прийняли спільне рішення про поліпшення організації медичного обслуговування учнівської молоді. Відповідно до цього рішення керівники органів виконавчих влади суб'єктів України,

уповноважені в галузі охорони здоров'я та освіти, видали накази, які зобов'язують забезпечити виконання прийнятого рішення. В свою чергу, начальник управління освіти Адміністрації Менського району і головний лікар Менської районної лікарні затвердили спільний план практичних заходів щодо поліпшення медичного обслуговування школярів району.

Які за своїм характером адміністративно-правові відносини виникли між зазначеними суб'єктами?

У родині старшого викладача ЧНТУ Дегтярьова 8 квітня народилася дочка, яку було вирішено назвати Наталею. В цей же день старшому синові Петру виповнилося 18 років.

Дайте характеристику юридичних фактів і виникли на їх основі адміністративно-правових відносин.

Виберіть на свій розсуд з будь-якого джерела будь-яку адміністративно-правову норму і на її основі змодельуйте адміністративно-правове відношення. Назвіть всі елементи структури цього адміністративно-правового відносини: суб'єкти; об'єкт; зміст; юридичний факт, який породжує це правовідношення; спосіб правового захисту, передбачений законодавством.

Контрольні питання:

1. Дайте визначення механізму адміністративно-правового регулювання та вкажіть, чим він відрізняється від методу адміністративного права
2. Назвіть і охарактеризуйте складові частини механізму адміністративно-правового регулювання
3. Проаналізуйте стадії механізму адміністративно-правового регулювання
4. Визначте поняття адміністративно-правової норми та вкажіть її особливості порівняно з іншими правовими нормами
5. Охарактеризуйте структуру та класифікацію адміністративно-правових норм
6. Назвіть і поясніть способи реалізації адміністративно-правових норм
7. Дайте визначення та вкажіть особливості адміністративно-правових відносин
8. Охарактеризуйте структуру та класифікацію адміністративно-правових відносин

Завдання для самостійної роботи (теми рефератів або есе, або презентації тощо)

1. Місце адміністративно-правових відносин в системі соціальних відносин.
2. Соціальна природа адміністративно-правових відносин.
3. Правова свідомість і правова культура суб'єктів адміністративно-правового регулювання
4. Використання як активна форма реалізації адміністративно-правових норм
5. Особливості адміністративно-правових відносин, що виникають за участі правоохоронних органів.

Література: основна № 1-9; допоміжна № 2, 4, 3, 5, 7, 10, 18, 22, 27, 32.

Тема 3. Правові проблеми удосконалення організації та діяльності публічної адміністрації.

Питання для обговорення:

1. Публічне адміністрування: поняття, основні види та предметна сфера. Зміст та співвідношення базових понять: «публічна адміністрація», «управління», «державне управління», «публічне управління», «публічний менеджмент».
2. Державне управління як вид публічного адміністрування: поняття, основні характеристики.
3. Публічне адміністрування і адміністративне право. Правові засади публічного адміністрування.

4. Адміністративна реформа як інструмент забезпечення ефективності публічного адміністрування(поняття, види, особливості реалізації в Україні).

5. Публічна влада та публічне адміністрування.

6. Предметна сфера публічного адміністрування.

7. Принципи і закони публічного адміністрування.

8. Роль публічного адміністрування у розбудові демократичної, правової та соціальної держави в Україні.

Завдання

На сторінках наукових видань непоодинокими є висновки про те, що чинна публічна адміністрація в Україні не повною мірою відповідає стратегічному курсу держави до демократії та європейських стандартів належного врядування, обґрунтовується необхідність подальшого реформування публічної адміністрації в Україні.

На підставі аналізу стратегій та концепцій реформування системи публічної влади в Україні, а також існуючих проектів концепцій визначте завдання та напрями реформування публічної адміністрації в Україні. Сформулюйте та обґрунтуйте власну точку зору щодо перспектив адміністративної реформи в Україні.

Голова державної обласної адміністрації видав розпорядження про звільнення з посади керівника територіального управління національної поліції та тимчасово доручив виконання його обов'язків одному із своїх заступників.

Дайте юридичну оцінку законності дій голови обласної державної адміністрації.

На підставі аналізу повноважень та законодавчих принципів взаємодії Президента України, Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування складіть схему структури системи публічного адміністрування у Чернігівській області.

На обласній установчій конференції було прийнято рішення про створення обласного громадського об'єднання «Громадська злагода». Обраний на конференції голова об'єднання підготував документи для державної реєстрації та надіслав їх поштою до Міністерства юстиції України. Через деякий час документи були повернуті із Міністерства та надійшла відповідь з відмовою у державній реєстрації громадського об'єднання. Причиною відмови вказувалась відсутність відомостей про засновників, а також те, що керівництво об'єднання звернулось не за адресою.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Проаналізуйте законодавство у сфері державної реєстрації та визначте суб'єктів і порядок державної реєстрації громадських об'єднань, у тому числі регіональних.

Міністр юстиції підписав накази про:

- 1) розподіл обов'язків між заступниками міністра;
- 2) затвердження Положення про Державну архівну службу України;
- 3) створення Головного територіального управління юстиції у Харківській області;
- 4) затвердження Положення про Головні територіальні управління юстиції;
- 5) затвердження Положення про Координаційний центр з надання правової допомоги;
- 6) створення у структурі Міністерства нових управлінь та відділів;
- 7) затвердження Типового положення про бюро правової допомоги;
- 8) притягнення до дисциплінарної відповідальності заступника керівника Державної архівної служби України та наказ про проведення перевірки Служби;
- 9) запровадження в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах режиму особливих умов;

- 10) затвердження Положення про структурні підрозділи апарату Міністерства;
- 11) скасування акта Головного територіального управління юстиції як такого, що суперечить Конституції України, іншим актам законодавства та актам Міністерства;
- 12) затвердження Положення про центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Зробіть юридичний аналіз наведених правових актів щодо їх законності.

С. було затримано працівниками Національної поліції за вчинення дрібного хуліганства о 21 год. Його дружина одразу повідомила про це, зателефонувавши на єдиний телефонний номер системи БПД, та просила надати її чоловіку адвоката. Однак їй відмовили, посилаючись на те, що після 21 год. регіональні центри БПД не працюють. До того ж для отримання такої безоплатної допомоги потрібне повідомлення безпосередньо від затриманої особи, а від родичів такі заявки не приймаються. Також дружині роз'яснили, що послугами безоплатної вторинної правової допомоги можуть скористатися виключно малозабезпечені громадяни, та порадили звернутися до приватного адвоката.

Проаналізуйте ситуацію. Чи правомірно відмовили у наданні безоплатної вторинної правової допомоги? Хто має право на безоплатну вторинну правову допомогу?

Адвокат Р. виявив бажання надавати безоплатну вторинну правову допомогу, для чого залишив Координаційному центру БПД заяву, копії паспорта, реєстраційного номера облікової картки платника податків та свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю.

Однак його заяву залишили без розгляду та попросили надати копію диплома про вищу юридичну освіту та довідку Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури відповідного регіону про відсутність дисциплінарних стягнень. У Центрі БПД зазначили, що лише після надання цих документів адвокат буде допущений до участі у конкурсі.

Проаналізуйте ситуацію. Які документи потрібні для участі у конкурсі з відбору адвокатів, які залучаються для надання безоплатної вторинної правової допомоги? Який порядок проведення цього конкурсу?

Література: основна № 1-9; допоміжна № 2, 4, 3, 5, 7, 10, 18, 22, 27, 32.

Тема 4. Проблеми правового регулювання публічної служби в Україні

Питання для обговорення:

1. Поняття публічної служби
2. Види публічної служби
3. Обмеження при проходженні публічної служби
4. Державна служба, як різновид публічної служби. Посада в державній службі
5. Основні проблеми законодавчого врегулювання публічної служби.
6. Проблеми класифікації видів публічної служби.
7. Проблеми систематизації законодавства про державну службу.
8. Служба в органах місцевого самоврядування – вид публічної служби
9. Зарубіжний досвід публічного адміністрування
10. Правові джерела публічної служби
11. Стратегія розвитку законодавства про публічну службу в контексті його адаптації до стандартів Європейського Союзу
12. Місце пенітенціарної служби в системі публічного адміністрування у сфері юстиції

Практичні завдання:

1. Проаналізуйте дефініцію поняття «публічна служба» згідно зі ст.3 КАС України. Вкажіть недоліки дефініції.

2. Назвіть приклади законів країн-членів ЄС, в яких міститься визначення поняття «публічна служба», дайте правовий аналіз.

Теми наукових рефератів і повідомлень:

1. Поняття та природа публічної служби.
2. Історія розвитку державна служба в Україні.
3. Організація державної служби в актах Української Народної Республіки.
4. Позитиви і недоліки радянського періоду державної служби.
5. Основні проблеми формування публічної служби в Україні.
6. Поняття і характеристика джерел публічної служби.
7. Поняття публічної служби як суспільно-корисної діяльності.
8. Основні підходи до класифікації публічної служби
9. Поняття і зміст принципів публічної служби.
10. Державна служба як публічно-правовий інститут.
11. Адаптація публічної служби до стандартів Європейського Союзу.

1. Заповніть порівняльну таблицю видів служби.

Ознаки	Види служби			
	Цивільна служба	Мілітаризована служба	патронатна	військова
1.Зміст служби 2.Галузь право, як регулює службові права. 3. Спосіб заміщення посад. 4.Наявність спец. звань.				

2. Проаналізуйте тексти Закону України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 р. Встановіть, які новели законодавчого регулювання інституту державної служби містить новий закон. Запишіть.

3. Із запропонованих варіантів виберіть ті, які належать до принципів державної служби: 1) верховенство закону; 2) пріоритетності запобіжних заходів; 3) доброчесності; 4) політична нейтральність; 5) невідворотності відповідальності за вчинення корупційних правопорушень; 6) рівний доступ до державної служби; 7) політична неупередженість.

Обґрунтуйте доцільність їх закріплення в новому законі.

4. Заповніть порівняльну таблицю видів служби.

Критерії	Види службовців	Публічний службовець	Держ. політичний. діяч
Вступ на посаду			
Проходження служби			
Термін перебування на службі			
Припинення службових відносин			

Відповідальність		
------------------	--	--

4. Вкажіть, хто з даного переліку осіб відноситься до державних службовців (відповідь обґрунтуйте):

1) секретар ради; 2) ректор університету; 3) інспектор санітарно-епідеміологічної служби; 4) головний лікар комунальної лікарні; 5) поліцейський; 6) заступник начальника Державної фіскальної служби України; 7) міський голова.

Контрольні запитання:

1. Які ознаки, характерні для державної служби?
2. Які види державної служби?
3. Які ознаки притаманні для мілітаризованої державної служби?
4. Яка відмінність загальної і спеціальної цивільної служби?
5. Які європейські стандарти публічної служби використано у новому Законі України

«Про державну службу»?

Література: основна № 1-9; допоміжна № 2, 4, 3, 5, 7, 10, 18, 22, 27, 32.

Тема 5. Актуальні проблеми адміністративного права у реформуванні державного управління

Питання для обговорення:

1. Реформа державного управління в Україні: особливості, напрями і актуальні проблеми.
2. Вдосконалення організаційної структури виконавчої влади.
3. Компетенція органів виконавчої влади: проблеми розмежування, оптимізації та реалізації.
4. Правові механізми підвищення ефективності державного управління.
5. Розвиток соціальної орієнтації виконавчої влади (підвищення якості і доступності державних послуг).
6. Забезпечення відкритості державного управління та реалізація принципів електронного уряду.
7. Протидія корупції у сфері державного управління.

Завдання для підготовки до практичного заняття

1. Ознайомитися з основною та додатковою літературою за темою практичного заняття.
2. Ознайомитися з нормативними матеріалами по темі практичного заняття.

Теми для круглого столу до практичного заняття:

1. Поняття і ознаки сучасної адміністративної реформи.
2. Причини й умови, що впливають на характер сучасної адміністративної реформи.
3. Напрями і методи проведення сучасної адміністративної реформи.
4. Види і етапи сучасної адміністративної реформи.
5. Досвід проведення сучасних адміністративних реформ у зарубіжних країнах.
6. Адміністративна реформа у Великобританії і Новій Зеландії.
7. Адміністративна реформа в США.
8. Адміністративна реформа у Франції.
9. Адміністративна реформа в Німеччині.
10. Адміністративні реформи в історії Російської держави: основні історичні закономірності.
11. Спроба адміністративної реформи в СРСР (адміністративна децентралізація Н.С. Хрущова).

12. Організація виконавчої влади і державної служби в Україні.
 13. Органи публічного управління в сучасній Україні як об'єкт і суб'єкт адміністративної реформи.
 14. Особливості причин і умов проведення сучасної адміністративної реформи в Україні.
 15. Концепція адміністративної реформи в Україні: розробка і реалізація.
 16. Етапи проведення адміністративної реформи в Україні.
 17. Цілі та основні об'єкти реформування системи державного управління.
 18. Характеристика основних напрямків адміністративної реформи в Україні.
 19. Механізми управління проведенням адміністративної реформи в Україні.
 20. Підвищення ефективності реалізації адміністративних функцій держави.
 21. Підвищення якості і забезпечення доступності державних послуг.
 22. Взаємодія виконавчої влади і громадянського суспільства.
 23. Електронний уряд як напрям адміністративної реформи.
 24. Протидія корупції в системі виконавчої влади.
 25. Сучасний етап проведення адміністративної реформи: особливості та перспективи реалізації.
- Література: основна № 1-9; допоміжна № 2, 4, 3, 5, 7, 10, 18, 22, 27, 32.

Тема 6. Державна служба в органах виконавчої влади: зміст і стратегія реформування

Питання для підготовки:

1. Поняття і види служби як соціального і правового інституту.
2. Поняття державної служби, державного службовця і державній посаді.
3. Принципи державної служби.
4. Сутність службової діяльності.
5. Види державної служби.
6. Реформа державної служби України: проблеми, цілі, завдання, напрямки діяльності.
7. Боротьба з корупцією в системі державної служби.

Практичні завдання:

Вкажіть основні нормативно-правові акти, що регламентують державну службу різних видів.

Розкрийте співвідношення таких понять: «служба» і «державна служба»; «Державний службовець» і «особа, що заміщає державну посаду».

Які виділяють види державної служби по сферам державної діяльності?

Кейс-завдання:

Вища посадова особа суб'єкта і його радник з економічних питань вирішили сприяти підприємницькій діяльності в Україні, ставши співзасновниками ТОВ «Торговий дім». Депутати звернулися в прокуратуру з листом, в якому просили роз'яснити, чи може вища посадова особа і його радник здійснювати такі дії.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Визначте правовий статус вищої посадової особи, заборони і обмеження, встановлені для нього законодавством.

Визначте правовий статус радника, заборони і обмеження, встановлені законодавством для даного виду посад.

Заступник губернатора області, який є керівником регіонального відділення політичної партії, відав розпорядження начальнику Управління кадрів і державної служби губернатора області забезпечити вступ в зазначену партію максимального числа службовців органів виконавчої влади області. У відповідь начальник управління у письмовій формі звернувся до заступника губернатора з проханням підтвердити обов'язковість виконання даного наказу, вказавши, що в іншому випадку він відмовляється його виконувати.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Який порядок дій державного цивільного службовця в разі отримання незаконного розпорядження?

Теми для круглого столу до практичного заняття:

1. Нова державна служба: європейська модель належного управління для України
 2. Гендиректори для міністерств: що змінить у державі європейська реформа держслужби
 3. Мета Стратегії реформування державного управління України на 2016-2020 роки
 4. Особливості сучасного стану державного управління
 5. Стратегічні засади реформування державного управління
 6. Стратегічне планування, формування і координація політики
 7. Державна служба та управління людськими ресурсами
 9. Актуальні питання впровадження нового Закону України «Про державну службу»
 10. Реформування державної служби в умовах інтеграції до світового простору
 11. Розвиток державної служби на основі smart-технологій
 12. Упровадження електронного документообігу як складова реформування державного управління України
 13. Професійна діяльність державних службовців органів державної влади в умовах сьогодення
 14. Принципи, на яких ґрунтується державна служба відповідно до вимог чинного Закону України «Про державну службу»
 15. Управління державними фінансами
 16. Актуальні проблеми державного управління органами та установами виконання покарань.
 17. Інститут державної служби в системі адміністративного права і законодавства.
 18. Проблеми і перспективи реформування інституту державної служби.
 19. Службове право: наукове та нормативне обґрунтування відокремлення в системі адміністративного права.
 20. Проблеми формування нормативно-правового статусу державного службовця.
- Література: основна № 1-9; допоміжна № 2, 4, 3, 5, 7, 10, 18, 22, 27, 32.

Тема 7. Адміністративна відповідальність: проблеми теорії і практики

Питання для підготовки:

1. Адміністративна відповідальність: поняття та основні характеристики.
2. Дискусійні питання співвідношення адміністративної та фінансової відповідальності.
3. Нормативна регламентація адміністративної відповідальності: проблеми і перспективи.
4. Проблеми правової регламентації адміністративної відповідальності в окремих сферах суспільних відносин
5. Поняття, особливості та принципи адміністративної відповідальності. Її місце в системі юридичної відповідальності.
6. Поняття та ознаки адміністративного правопорушення
7. Юридичний склад адміністративного правопорушення. Об'єкт та об'єктивна сторона адміністративних проступків. Суб'єкти та суб'єктивна сторона адміністративних проступків
8. Адміністративні стягнення та їх види. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх за вчинення адміністративних проступків.
9. Процедура накладення адміністративних стягнень.

Завдання:

Заповніть таблицю

Критерії	Види відповідальності		
	адміністративна	кримінальна	цивільна
Нормативна підстава			
Перед ким настає			
Суб'єкти відповідальності			
Характер санкцій			

Задачі:

1. Головний лікар воєнного госпіталю полковник Гусев Н. із сином Сергієм, якому виповнилось 16 років, на службовій машині з водієм Птічкиним в суботу 29 липня 2013р. виїхав на полювання. Після полювання вони розпалили багаття. У зв'язку з цим головний лісничий Сулов склав три протоколи про порушення правил пожежної безпеки в лісах. Тут же на місці він виніс одну постанову на трьох осіб про накладення штрафу із конфіскацією зброї.

Дайте правову оцінку цієї ситуації.

2. Сидорко на своєму власному авто разом із своїм товаришем Петровим повертались із пікніка. Водії зустрічного руху подали світловий сигнал, який означає те, що на посту ДАІ працівники міліції зупиняють всіх водіїв. Сидорко, який перебував в стані сп'яніння, передав керування свого автомобіля Петрову, так як Петров перебував в меншій стадії сп'яніння, але не мав при собі водійських прав.

На посту ДАІ працівники міліції затримали Сидорка і Петрова, де після медичного огляду на стан сп'яніння були складені два протоколи про вчинення адміністративного правопорушення. У своєму поясненні Сидорко вказав, що працівники ДАІ вилучили у нього посвідчення водія неправомірно, так як він працює водієм автобуса і має, крім категорії "В" категорію "С", а без посвідчення його не допустять до роботи. Постановою суду Сидорко був позбавлений права керування транспортним засобом категорії "В" і "С" строком на один рік. На Петрова було накладено адміністративний штраф.

Дайте правову оцінку цієї ситуації.

Контрольні запитання:

1. Назвіть принципи адміністративної відповідальності та розкрийте їх зміст.
2. У чому особливість адміністративної відповідальності неповнолітніх, військовослужбовців, іноземців?
3. Які перспективи удосконалення та подальшої систематизації законодавства про адміністративну відповідальність.
4. Назвіть ознаки адміністративного правопорушення.
5. Охарактеризуйте нормативне регулювання адміністративної відповідальності.

Література: основна № 1-9; допоміжна № 2, 4, 3, 5, 7, 10, 18, 22, 27, 32.

Тема 8. Оновлення інституту відповідальності у сфері адміністративно-правового регулювання

1. Нормативно-правове регулювання адміністративної відповідальності
2. Суб'єкти адміністративної відповідальності
3. Юридичні особи – суб'єкти адміністративної відповідальності.
4. Сучасні тенденції розвитку інституту адміністративної відповідальності за кордоном
5. Розмежування адміністративних і кримінальних проступків: постановка проблеми
6. Адміністративні стягнення та вдосконалення їх правового регулювання

Теми для круглого столу до практичного заняття:

1. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері інформації
2. Удосконалення адміністративного законодавства, яке встановлює відповідальність за правопорушення у сфері інтелектуальної власності в Україні.
3. Сучасні тенденції розвитку інституту адміністративної відповідальності за кордоном
4. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення.
5. Адміністративна відповідальність за порушення законодавства у сфері виконання покарань
6. Юридична природа відповідальності у сфері адміністративно-правового регулювання
7. Уточнення визначення поняття та класифікації підстав адміністративної відповідальності
8. Різновиди адміністративних правопорушень та особливості адміністративної відповідальності юридичних осіб
9. Штраф як найпоширеніший вид адміністративних стягнень та його застосування
10. Економічні санкції: питання їх правової природи
11. Особливості адміністративної відповідальності осіб, що обіймають посади в державних органах
12. Розвиток загальних положень провадження в справах про адміністративні правопорушення
13. Уточнення складу учасників провадження та розвиток їх правового статусу
14. Удосконалення процедур провадження

Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, поглиблення та закріплення знань, одержаних на лекціях та практичних (семінарських) заняттях, вироблення навичок самостійного пошуку додаткових знань у процесі підготовки до наступних практичних (семінарських) занять, модулів та екзамену і є невід'ємною складовою процесу вивчення навчальної дисципліни.

Її зміст визначається робочою навчальною програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Зміст самостійної роботи студентів з дисципліни складається із таких видів робіт:

- підготовка до усіх видів поточного і підсумкового контролю, у тому числі практичних (семінарських) занять, контрольних робіт і екзамену;
- самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни чи їх окремих питань, що не розглядалися у лекційному курсі;
- виконання творчих завдань шляхом написання наукових рефератів (есе) та їх презентація на практичних заняттях або засіданнях наукового гуртка;
- участь у роботі студентського наукового гуртка, виступ на його засіданні з науковою доповіддю;
- участь у студентських конференціях, підготовка й опублікування тез виступу, наукового повідомлення чи статті;
- участь у студентських конкурсах, олімпіадах.

З метою поглиблення знань із дисципліни, прищеплення навичок самостійної роботи з літературою пропонується виконання індивідуальних творчих завдань у вигляді написання наукових рефератів. Написання реферату займає важливе місце у процесі організації

самостійної роботи студентів і є важливим засобом поглиблення знань з навчальної дисципліни. Реферати стимулюють до більш глибокого вивчення предмета, розвивають вміння користуватися навчальною літературою і законодавством, складати бібліографію.

Реферати виконуються на основі самостійного вивчення рекомендованої літератури і законодавства, перелік яких не обмежує ініціативи студента і його можливостей у використанні більш широкого кола наукових досліджень. До літератури відносяться: першоджерела; підручники і навчальні посібники; наукові дослідження (монографії, наукові статті та ін.)

Реферати виконуються за складеним планом, який має таку структуру: Вступ. У вступі необхідно обґрунтувати актуальність обраної теми дослідження, сформулювати фундаментальну проблему, якій присвячена робота, провести аналіз рівня дослідженості проблем, визначити мету та завдання дослідження.

Основна частина. В основній частині слід окреслити 2 – 3 проблемні питання, на розкриття яких повинен бути спрямований зміст наукового реферату. Рекомендується поділити основний матеріал на розділи, які, в свою чергу, можна поділити на підрозділи, що мають закінчуватися логічними висновками. Наведені у роботі цитати повинні мати посилання на джерело, де необхідно вказати прізвище, ім'я, по батькові, назву роботи, місто і рік видання.

Висновки. На завершення необхідно зробити загальні висновки за змістом дослідження.

Список використаних джерел. Список вивчених і використаних у роботі джерел законодавства та літератури подається в алфавітному порядку.

З проблем, досліджених у наукових рефератах, студенти можуть підготувати і виголосити доповіді під час проведення практичних занять або засідань наукового студентського гуртка.

Порядок оцінювання

Робота на практичних заняттях оцінюється за наступними критеріями:

- ваша присутність та повний конспект семінарських питань забезпечують вам 1 бал;
- для того аби отримати ще один бал слід брати участь в опрацюванні питань для обговорення (доповнення, відповідь на питання викладача, висловлення своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань);
- виступ із доповіддю на питання та завдання може принести вам ще 1,5 бала за умови, що відповідь буде змістовною та відповідати плановому питанню;
- якщо, при виступі, ви проявите ґрунтовну підготовку, висловіте власну точку зору щодо висвітлюваної проблеми й підкріпите її аргументацією, правильно відповісте на уточнюючі питання викладача то можете отримати ще 1,5 бал.

Таким чином ваша участь в роботі на практичному занятті може принести вам до 5 балів за одне заняття. Пропущене практичне заняття відпрацьовується написанням конспекту всіх питань з плану заняття та відповідями на питання викладача за змістом практичного заняття під час відпрацювання.

Самостійна робота оцінюється викладачем з розрахунку 1 бала за відпрацювання питань по кожній темі. За виконання завдань для самостійної роботи ви можете отримати до 1 бала.

Підсумковий контроль з дисципліни відбувається у вигляді заліку на якому ви можете отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості ваших відповідей.

Аудиторна робота, поточне тестування та самостійна робота								Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
Розділ 1		Розділ 2		Розділ 3		Розділ 4		(екзамен)	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	40	100
5	5	5	5	10	10	10	10		
60									

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90-100	A	відмінно	Студент (курсант) виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.	Високий (творчий)	відмінно	
82-89	B	добре	Студент (курсант) вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи та задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	зараховано
75-81	C		Студент (курсант) вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.			
64-74	D	задовільно	Студент (курсант) відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання та розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	Середній (репродуктивний)	задовільно	
60-63	E		Студент (курсант) володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Студент (курсант) володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	Низький (рецептивний-продуктивний)	незадовільно	незараховано
1-34	F	незадовільно з обо-	Студент (курсант) володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання та			

		в'язковим повторним вивченням залікового кредиту	відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.			
--	--	--	--	--	--	--

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Орієнтовні питання до заліку

1. Адміністративне право у юридично-галузевій класифікації.
2. Актуальні питання адміністративного права на сучасному етапі розвитку науки адміністративного права.
3. Історія становлення адміністративного права.
4. Проблеми визначення предмету правового регулювання адміністративного права.
5. Розвиток методу адміністративного права.
6. Поняття принципів сучасного адміністративного права України.
7. Зміст поділу адміністративного права на загальну та особливу частину та його основні недоліки.
8. Система сучасного адміністративного права України.
9. Джерела та систематизація адміністративного законодавства України
10. Поняття та види адміністративно-правових відносин.
11. Ознаки адміністративно-правових відносин.
12. Структура та зміст адміністративно-правових відносин.
13. Класифікація адміністративно-правових відносин.
14. Адміністративно-правові відносини та юридичні факти.
15. Підстави виникнення, зміни і припинення адміністративних правовідносин.
16. Публічне адміністрування: поняття, основні види та предметна сфера. Зміст та співвідношення базових понять: «публічна адміністрація», «управління», «державне управління», «публічне управління», «публічний менеджмент».
17. Державне управління як вид публічного адміністрування: поняття, основні характеристики.
18. Публічне адміністрування і адміністративне право. Правові засади публічного адміністрування.

19. Адміністративна реформа як інструмент забезпечення ефективності публічного адміністрування (поняття, види, особливості реалізації в Україні).
20. Публічна влада та публічне адміністрування.
21. Предметна сфера публічного адміністрування.
22. Принципи і закони публічного адміністрування.
23. Роль публічного адміністрування у розбудові демократичної, правової та соціальної держави в Україні.
24. Поняття публічної служби.
25. Види публічної служби.
26. Обмеження при проходженні публічної служби.
27. Державна служба, як різновид публічної служби. Посада в державній службі.
28. Основні проблеми законодавчого врегулювання публічної служби.
29. Проблеми класифікації видів публічної служби.
30. Проблеми систематизації законодавства про державну службу.
31. Служба в органах місцевого самоврядування – вид публічної служби.
32. Зарубіжний досвід публічного адміністрування.
33. Правові джерела публічної служби.
34. Стратегія розвитку законодавства про публічну службу в контексті його адаптації до стандартів Європейського Союзу
35. Місце пенітенціарної служби в системі публічного адміністрування у сфері юстиції
36. Реформа державного управління в Україні: особливості, напрями і актуальні проблеми.
37. Компетенція органів виконавчої влади: проблеми розмежування, оптимізації та реалізації.
38. Правові механізми підвищення ефективності державного управління.
39. Розвиток соціальної орієнтації виконавчої влади (підвищення якості і доступності державних послуг).
40. Забезпечення відкритості державного управління та реалізація принципів електронного уряду.
41. Поняття державної служби, державного службовця і державній посаді.
42. Принципи державної служби.
43. Сутність службової діяльності.
44. Види державної служби.
45. Реформа державної служби України: проблеми, цілі, завдання, напрями діяльності.
46. Боротьба з корупцією в системі державної служби.
47. Адміністративна відповідальність: поняття та основні характеристики.
48. Дискусійні питання співвідношення адміністративної та фінансової відповідальності.
49. Нормативна регламентація адміністративної відповідальності: проблеми і перспективи.
50. Проблеми правової регламентації адміністративної відповідальності в окремих сферах суспільних відносин.
51. 5.Поняття, особливості та принципи адміністративної відповідальності. Її місце в системі юридичної відповідальності.

52. Юридичний склад адміністративного правопорушення. Об'єкт та об'єктивна сторона адміністративних проступків. Суб'єкти та суб'єктивна сторона адміністративних проступків

53. Адміністративні стягнення та їх види. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх за вчинення адміністративних проступків.

54. Процедура накладення адміністративних стягнень.

55. Нормативно-правове регулювання адміністративної відповідальності.

56. Суб'єкти адміністративної відповідальності.

57. Юридичні особи – суб'єкти адміністративної відповідальності.

58. Сучасні тенденції розвитку інституту адміністративної відповідальності за кордоном.

59. Розмежування адміністративних і кримінальних проступків: постановка проблеми

60. Адміністративні стягнення та вдосконалення їх правового регулювання.

Політика академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших курсантів (студентів, слухачів);
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань курсантів (студентів, слухачів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Загальне адміністративне право: підручник / Грищенко І. С., Мельник Р. С., Пухтецька А. А. та інші; за аг. ред. І. С. Грищенка. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 568 с.
2. Задихайло О. А. Адміністративне право України (Загальна частина): навч. посіб. Харків: Право, 2017. 314 с.
3. Основи адміністративного права України: навч.-метод. посіб. / Л. Р. Біла-Тіунова та ін.; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса : Фенікс, 2015. 120 с.
4. Мельник Р. С., Бевзенко В. М. Загальне адміністративне право: навчальний посібник; за заг. ред. Р.С. Мельника. Київ: Ваіте, 2014. 376 с.
5. Адміністративне право: підручник; НУ «ЮАУ ім. Ярослава Мудрого»; за заг. ред.: Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, В. В. Зуй. 2-ге вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2013. 656 с.
6. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
7. Адміністративне право: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти; за аг. ред. В. М. Гаращука. Харків: Право, 2017. 174 с.
8. Адміністративне судочинство: навчальний посібник / за заг. ред. проф. О. П. Рябченко. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 304 с.
9. Адміністративне процесуальне право: навч. посіб. / Т. П. Мінка. С. М. Альфьоров, Р. В. Миронюк та ін.; за заг. ред. Т.П. Мінки. Харків: Право, 2013. 352 с.

Допоміжна:

1. Декларація про державний суверенітет України: Декларація від 16.07.1990 № 55-ХІІ (поточна редакція від 16.07.1990) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/55-12> – Заголовок з екрана.
2. Кодекс адміністративного судочинства України : Кодекс України від 06.07.2005 № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України від 09.09.2005 — 2005 р., № 35, / 35-36, 37 /, стор. 1358, ст. 446.
3. Кодекс адміністративного судочинства України: Науково-практичний коментар / С. В. Ківалов, О. І. Харитонova, О. М. Посенюк, М. Р. Аракелян та ін.; За ред. С. В. Ківалова, О. І. Харитонovої. – Х.: Одиссей, 2005. – 552 с.
4. Кодекс України про Адміністративні правопорушення : Кодекс України від 07.12.1984 № 8073-Х // Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984 – 1984 р., № 51, ст. 1122.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 10 берез. 2015 р.:(офіц. текст). – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2015. – 284 с.
6. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI // Відомості Верховної Ради України від 30.08.2013 – 2013 р., / № 34-35 /, стор. 1802, стаття 458.
7. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
8. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: Міжнародний документ від 16.12.1966 (поточна редакція) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043 – Заголовок з екрана.
9. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI (поточна редакція від 05.01.2017) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5076-17> – Заголовок з екрана.
10. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі : Закон України від 01.12.1994 № 264/94-ВР // Відомості Верховної Ради України від 27.12.1994 – 1994 р., № 52, стаття 455.
11. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 08.07.2011 № 3671-VI // Відомості Верховної Ради України від 20.04.2012 – 2012 р., № 16, стор. 702, стаття 146.
12. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21.12.2016 № 1798-VIII (поточна редакція від 21.12.2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1798-19> – Заголовок з екрана.
13. Про громадські об'єднання : Закон України від 22 березня 2012 року № 4572-VI // Відомості Верховної Ради України від 04.01.2013 – 2013 р., № 1, стор. 2, стаття 1.
14. Про громадянство України : Закон України від 18.01.2001 № 2235-III // Відомості Верховної Ради України від 30.03.2001 – 2001 р., № 13, стаття 65.
15. Про Державну кримінально-виконавчу службу України : Закон України від 23.06.2005 № 2713-IV // Відомості Верховної Ради України від 29.07.2005 – 2005 р., № 30, стор. 1214, стаття 409.
16. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII // Відомості Верховної Ради України від 22.01.2016 – 2016 р., № 4, стор. 60.
17. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 № 3855-ХІІ // Відомості Верховної Ради України від 19.04.1994 – 1994 р., № 16, стор. 422, стаття 93.
18. Про дорожній рух : Закон України від 30.06.1993 № 3353-ХІІ / Відомості Верховної Ради України від 03.08.1993 – 1993 р., № 31, стаття 338.
19. Про доступ до публічної інформації : Закону України від 13.01.2011 № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України від 12.08.2011 – 2011 р., № 32, стор. 1491, стаття 314.
20. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 № 4004-ХІІ // Відомості Верховної Ради України від 05.07.1994 – 1994 р., № 27, стаття 218.
21. Про запобігання корупції : Закону України від 14.10.2014 № 1700-VII // Відомості Верховної Ради України від 05.12.2014 – 2014 р., № 49, стор. 3186, стаття 2056.

22. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : Наказ Міністерства внутрішніх справ України 06.11.2015 № 1376 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15> – Заголовок з екрана.

23. Про звернення громадян : Закон України від 2 жовтня 1996 року № 393/96-ВР // Відомості Верховної Ради України від 19.11.1996 – 1996 р., № 47, стаття 256.

24. Про зону надзвичайної екологічної ситуації : Закон України від 13.07.2000 № 1908-III // Відомості Верховної Ради України від 20.10.2000 – 2000 р., № 42, стаття 348.

25. Про імміграцію : Закон України від 7 червня 2001 року // Відомості Верховної Ради України від 12.10.2001 – 2001 р., № 41, стаття 197.

26. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 № 794-VII // Відомості Верховної Ради України від 28.03.2014 – 2014 р., № 13, стор. 828, стаття 222.

27. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України від 09.10.2015 – 2015 р., / № 40-41 /, стор. 1970, стаття 379.

28. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб : Закон України від 09.04.1992 № 2262-XII // Відомості Верховної Ради України від 21.07.1992 – 1992 р., № 29, стаття 399.

29. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22.09.2011 № 3773-VI / Відомості Верховної Ради України від 18.05.2012 – 2012 р., / № 19-20 /, стор. 833, стаття 179.

30. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII (поточна редакція від 05.01.2017) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1697-18> – Заголовок з екрана.

31. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII // Відомості Верховної Ради України від 29.07.2016 – 2016 р., № 31, стор. 7, ст. 545.

32. Інструкція з оформлення посадовими особами установ виконання покарань та слідчих ізоляторів матеріалів про адміністративні правопорушення : Наказ Міністерства юстиції України 08.09.2015 № 1674/5 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1091-15> – Заголовок з екрана.

33. Інструкція з оформлення протоколів про військові адміністративні правопорушення : Наказ Міністерства оборони України 19.05.2015 № 222 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0656-15> – Заголовок з екрана.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Вісник Верховного Суду України [Елект. ресурс.]. – Режим доступу : <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/>

2. Голос України [Елект. ресурс.]. – Режим доступу : <http://www.golos.com.ua/>

3. Інформаційний центр Міністерства юстиції України [Елект. ресурс.]. – Режим доступу : <http://www.informjust.kiev.ua/>

4. Право України [Елект. ресурс.]. – Режим доступу : <http://pravoua.com.ua/ua/index.php?linkmy=golovna>

5. Правовий експерт [Елект. ресурс.]. – Режим доступу : <http://lawexpert.com.ua>

6. Український юридичний портал [Елект. ресурс.]. – Режим доступу : <http://www.zakoni.com.ua>

7. Український юрист [Елект. ресурс.]. – Режим доступу : <http://ukrjurist.com/>

8. Урядовий кур'єр [Елект. ресурс.]. – Режим доступу : <http://ukurier.gov.ua/uk/>